

УДК 793.31(477.41/.42)(477.81)

ЛЕКСИКА НАРОДНИХ ТАНЦІВ РІВНЕНСЬКОГО ПОЛІССЯ У КОНТЕКСТІ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Володимир ГОРДЄЄВ

ORCID ID:

старший викладач,

Рівненський державний гуманітарний університет
вул. Степана Бандери 12, 33028,
м. Рівне, Україна

Етнографічна карта кожної країни є дуже умовним, але важливим «інструментом» розвитку культури та мистецтва народу. Сьогодні потребує уважного вивчення питання становлення та лексики народних танців України на регіональному рівні. Рівненське Полісся для аналізу в статті обрано не випадково. Адже межі формування та розповсюдження мистецької спадщини цієї етнографічної групи населення в реальності відрізняються лексикою хореографії народних танців від інших груп населення, навіть тих, яких відділяють від Рівненського Полісся декілька десятків кілометрів. У дослідженні, безпосередньо аналізуючи лексику народних танців Рівненського Полісся, встановлено, що хоча в доісторичні часи танець був ритуальним засобом спілкування з природою та божественними силами, однак вже тоді він набував своїх, притаманних конкретній групі людей, рис і колориту. Дефініція «народний танець» у науковому обігу з'явилася в середині ХХ століття. У цей час ця та інші мистецтвознавчі категорії танців критикувалися радянською ідеологією, що й викликало фахові дискусії навколо відмінностей у визначеннях.

Ключові слова: Рівненське Полісся, народний танець, хореографія, етнічна культура, мистецька спадщина, художні колективи, Заслужений ансамбль танцю України «Полісянка».

Volodymyr HORDIEIEV

ORCID ID:

Senior Lecturer,

Rivne State Humanitarian University

12, Stepan Bandera str., 33028, Rivne, Ukraine

THE FOLK DANCE VOCABULARY OF RIVNE POLISSYA IN THE CONTEXT OF FOLK CHOREOGRAPHIC CULTURE OF UKRAINE

In Ukraine, for a long time, certain regional peculiarities of life have formed a traditional culture. Even within one ethnic group you can see the cells, each of which has a peculiar way of life and culture. Community and homogeneity of these local peculiarities became the basis for the determination of individual ethnographic groups and regions. As components of the whole, they have a common territory, language and the custom structure, at the same time, create a variety of Ukrainian culture, and, thus affect the mentality of the nation.

Folk cultural traditions are marked by local peculiarities. Cultural development of each ethnic group and the formation of its features associated with the natural environment and way of economic activities of the population. Climatic, biological and geographic factors, neighborhood with other nations, historical events that over a long time occurred in Ukraine, influenced the spiritual world of man, character, temperament of people. In this way, the culture of Ukrainians was influenced by other peoples, its elements were crossed and mixed. All that represents that Ukrainian people reburied in the fire of their existence and reflected the power of their imagination in folk art. The choreographic folklore of Rivne Polissya is extremely rich. In addition to dance-round dances there are dances, rituals, household, story dances accompanied by choir, orchestra or ensemble folk instruments, or percussion instruments. Polissya still has preserved folk dances related to the most ancient primary sources, with ceremonial and ritual agricultural actions. In different regions, certain peculiarities of everyday life and traditions have formed the culture of our people.

The ethnographic map of each country is very contingent, but art is an important «tool» for the development of culture. Today it is necessary to study the issue of formation and vocabulary of Ukrainian folk dances at the regional level. Rivne Polissya for the analysis in the article is not chosen by chance.

The limits of the formation and dissemination of the artistic heritage of this ethnographic population group in reality differ in the vocabulary of choreography of folk dances from the other groups of population, even that they are separated from the Rivne Polissya.

This research shows that although in prehistoric times, dance was a ritual way of communicating with nature and divine forces, but even then it acquired its own, specific to a group of people, race and color.

The term «folk dance» was adopted in the middle of the twentieth century, when these and other categories of dances were called into question, and their differences became the subject of discussion.

Keywords: Rivne Polissya, folk dance, choreography, ethnic culture, artistic heritage, artistic groups, Honored ensemble of dance of Ukraine «Polissian».

Вступ. У нашій статті позначення народного танцю буде використовуватися для зручності без розширеного обговорення термінів, що вимагатимуть більш наукового обґрунтування. У дослідженні розглядаються характеристики лексики народних танців Рівненського Полісся у контексті розвитку народної хореографічної культури України.

Актуальною також буде ретроспективний огляд еволюції народного танцю та його вивчення вітчизняними і зарубіжними мистецтвознавцями. Вбачається також потреба осмислення народного танцю як оригінальної художньої форми, що стала важливою візитною карткою України в цілому на світовій арені. Для якісної характеристики народної творчості очевидно слід її вивчати у контексті народної музики, фольклору, літератури, народного мистецтва.

Уточнення потребує трактування географічних меж теми статті. Зокрема наголосимо на тому, що «Полісся охоплює північні райони Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської, Чернігівської та Сумської областей. До нього мовно-етнографічно належать: південна смуга Брестської (Берестейщини) області (Білорусь) і східна частина Підляшшя (Польща). Південна межа визначається від Західного Бугу на схід, на північ від Володимира-Волинського, Луцька, Рівного, Новоград-Волинського, Житомира, Києва, на Лівобережжі — Ніжина, по річці Сейм до сучасного кордону з Росією» [5, с. 244].

Згідно з сучасним адміністративним поділом Полісся поділяється на регіони, які ми знаємо як Волинське, Рівненське, Житомирське, Київське, Чернігівське. У статті увага зосереджена саме на Рівненському Поліссі, як території, що ще недостатньо досліджена у мистецтвознавчому аспекті, а саме з точки зору лексики народної хореографії.

Метою статті визначено осмислення ролі і специфіки лексики народних танців Рівненського Полісся у контексті з'ясування питання, як різні етнічні традиції попередніх періодів розвитку української культури могли впливати на танці місцевих хореографічних колективів, змінюючи та доповнюючи їх лексичну основу.

Основна частина. Українська етнографія як самостійна наука сформувалася наприкінці XVIII століття. Із того часу починаються спроби поділити територію України на різні регіони за історико-етнографічним, культурним, діалектним принципами.

Це цілком логічно, тому й з'явилися варіації регіонального поділу. Вчені позначають кордони «особливих» районів із оригінальною культурою та мистецтвом, що представлене у тому числі і народною хореографією Рівненського Полісся.

Думки одних вчених часто не збігаються, чи навіть суперечать думкам інших, тому більш ніж за два століття існування української етнології лунають наукові суперечки. Вони стосуються етнографічного районування нашої країни, при цьому цікавим залишається той факт, що фахівці не притримуються якоїсь однієї позиції, а висловлюють різні погляди. Одні і ті ж регіони називаються по-різному, неоднаково фіксуються їх межі, принципи побудови карт також розрізняються, і на цей важливий момент вченим слід звернути особливу увагу.

Актуальними у вирішенні цього питання виявляються як особливості будівництва, традиційного одягу, предметів побуту та господарського знаряддя, ведення господарства, мовних діалектів, географії, так і етнічне мистецтво, яскраво представлене народною хореографією. Звісно, що кожен вчений сам обирає для себе точку відліку, тому у цій статті увага акцентується саме на лексиці народних танців Рівненського Полісся.

Вперше спроба фіксування лексики українського народного танцю була здійснена В. Верховинцем. Ми знаходимо її в уже класичній праці «Теорія українського народного танцю». У ній вчений описав підготовчі рухи, танцювальні позиції. Його також цікавили основні танцювальні кроки та ходи, присядки, комбінації і фігури народних танців. Що ж до класифікації й характеристики українських народних танців, відзначимо, що важливу роль тут відіграв А. Гуменюк. Він записав класифікацію основних термінів і умовних позначень. Охарактеризував також позиції, положення рук, ніг, корпусу і голови. Дослідником описано основні рухи, записано танці за авторською класифікацією.

Сьогодні маємо абсолютно обґрунтовані різні етнографічні карти з притаманною їм народною мистецькою спадщиною. Безпосередньо аналізуючи лексику народних танців Рівненського Полісся, відзначимо, що ще у доісторичні часи танець був ритуальним засобом спілкування з природою та божественними силами. Упродовж століть збереглися лише ізольовані елементи календарного ритуального

та культового танцю. «Із запровадженням християнства в Київській Русі архаїчні реліквії цих танців змішалися з християнськими обрядами і були пристосовані до церковного календаря та християнських свят» [7, с. 39].

Деякі згадки про давні народні танці на території сучасного Рівненського Полісся можна знайти в письмових джерелах [1], але найбільше їх зустрічаємо в давньоукраїнських піснях, святах і ритуалах [3].

Старовинні українські народні танці, у тому числі й на теренах Рівненського Полісся, тісно пов'язані з сільськогосподарськими танцювальними іграми (хороводами). Їх основною формою було коло, пов'язане з культом сонця, найбільшою життєдайною силою [11]. Найвідомішими на цій території були весняні хороводи (кругові хорові танці). З часом вони збагачувались новими темами, а деякі з них передавали образ життя українців під кріпосним правом. Загалом вони мали ліричний характер; рухи у цих народних танцях ніжні, спокійні і стримані.

Влітку на теренах Рівненського Полісся відбувалися танці купальського обряду, що, мабуть, пов'язано з дохристиянським святом Русалія. В кінці літа і початку осені свято врожаю відзначалося круговими танцями, що представляли собою інсценування змісту пісні та імітацію сільськогосподарських робіт. На весіллях, які частково зберегли традиційний ритуальний характер, також виконувалися народні танці, притаманні саме цьому регіону [4]. Принагідно відзначимо, що ритуальний народний танець сучасного Рівненського Полісся сьогодні ще мало вивчений.

Передбачається, що розподіл пісні та танців розпочався ще в ранньому середньовіччі, коли древні культові обряди розділилися із запровадженням християнства. Одна частина була збережена у формі народних танців; інша була представлена професійними танцюристами. Танець став формою суто розваги. Виникали нові види мандрівних танцюристів (скоморихи). Вони виконували своє мистецтво на площі або в палацах, де розважали князів та вельмож.

Українські народні танці Рівненського Полісся можна розділити на дві групи: 1) ті, що виконуються під супровід пісень; 2) ті, що виконуються під супровід музики. Музичні інструменти (флейти, різьки, цимбали, кобза та інші) були представлені пізніше як засіб підтримки ритму танцю [6]. Більшість

українських народних танців досліджуваного регіону дуже нагадують типи кругових танців, але збагачуються образними тонкощами; парні та сольні танці розвивалися з цього типу. Їхня структура є лінійною, навіть геометричною, що демонструє тенденцію до образних візерунків (круг, хрест, змії, ланцюг, рядки тощо), просторовість і округлі лінії [9].

Вони розгортаються в горизонтальному напрямку, на відміну від вертикальних танців гірських народів. Танці по колу супроводжуються піснею. Хореографічне зображення залежить від вмісту пісні. Ці танці містять багато античних елементів і ритуально алегоричні або символічні образи, але їх техніка дещо бідніша, оскільки, як групові танці, вони підпорядковані одному провідному виконавцю.

Через їхні рухи, жести та тип музики, тематичні танці зображують події, що відбуваються в природі або в повсякденному житті. Хоча вони мають різні кроки та цифри, їх вміст дуже простий. Виконується до пісні, яка має $2/4$ музичного удару, вони засновані на одному або двох етапах, досить складні та організовані послідовно. Танці, які сьогодні найбільше популярні в Рівненському Поліссі, — це ті, що відображають життєвий шлях людей — місцеве населення. Вони виконуються на весіллях, танцях, вечірках тощо. Класифікація й характеристика українських народних танців, записи основних термінів і умовних позначень, позицій, положень рук, ніг, корпусу і голови, опис основних рухів, запис танців за класифікацією розроблена А. Гуменюком [10].

Згадаємо у зв'язку з цим репертуар заслуженого ансамблю танцю України «Полісянка» (створений ще у 1959 році, а з 1980 року колектив «Полісянка» очолює його керівник — В.М. Марущак). У ньому є чимало хореографічних постановок на фольклорній основі. Багато танців колективу потребували спеціально для них написаної музики. У першу чергу, це хореографічні постановки на фольклорній основі та відроджені народні танці. Наприклад, у процесі створення вокально-хореографічної постановки композиції «Слава хліборобам» (постановник Дмитро Пасічник) було використано чотири вокальні твори і фрагменти поліських наспівів. У музичну канву твору вплетено також мелодії записаних у с. Липки Гоцманського району Рівненської області народних пісень «Жито я сіяла» та «Вийшли в поле рано» [8, с. 40].

Сьогодні в Україні в цілому, та на території Рівненського Полісся зокрема народні танці складаються переважно з того, що антропологи та історики танцю називають «українськими народними танцями». Ця надзвичайно стилізована форма мистецтва — хореографічне представлення традиційного танцю та руху, перероблене для концертних танцювальних виступів. Лексика народного танцю Рівненського Полісся характеризується високими ударами, енергійними стрибками і жвавими руками. У традиційному русі народного танцю цього регіону можна також побачити вплив сусідньої Польщі та Білорусі.

Україну представлено багатьма етнокультурними регіонами, більшість із яких мають власну музику, діалект, форму одягу, танцювальні кроки, що сьогодні вже залишаються впізнаваними. І надалі лексика народних танців Рівненського Полісся яскраво підкреслювалася поліськими народними мелодіями, до яких у свій час звертався художній керівник і головний балетмейстер вже згаданого ансамблю танцю «Полісянка» та зразкового дитячого хореографічного ансамблю «Ритми дитинства» В.М. Годовський. Так, музичним супроводом поставленого ним танцю «Поліські вихляси» стали поліські народні мелодії та польки. Вони були органічно вплетені в цілісне музично-хореографічне сюжетне полотно а колоритний аутентичний поліський мелос музично підкреслив лексику народного танцю Рівненського Полісся.

Аналогічно В. Годовський створював постановку дитячої хореографічної композиції «Ми з Полісся», використовуючи для підсилення поліського колориту відповідну музику та слова. Ці фактори допомогли зберегти і підсилити оптимістичність настрою, мажорний характер композиції, ствердити традиційне етнонаціональне ставлення до дітей-учасників колективу. У цьому випадку етнічна музика в поєднанні із народним танцем Рівненського Полісся не просто постає у новому світлі, а оновлює і збагачує засоби їх перетворення в системі сучасного хореографічного мислення. Одночасно з оновленням архаїчного музичного матеріалу у танці зріст інтерес до нових пластів фольклору і варіантів його змістового використання у хореографічних постановках. Проте цей процес відбувається швидше як творча вибіркова інтеграція їх, а не синтез певних джерел.

Історичне минуле України, у тому числі й Рівненського Полісся, відображається в чоловічих танцях,

що символізують героїзм, мужність та патріотизм місцевого населення. «Гопак», що вимагає мати фізичну силу і майже акробатичну спритність, із часом перетворюється на парний або груповий танець. Його тема — молодіжне залицяння до дівчини. У цьому танці на теренах Рівненського Полісся юнаки виконують геніальні стрибки, удари та присідання, щоб заслужити увагу і любов дівчини.

Тема праці із відповідною лексичною семантикою знаходить своє вираження в таких актуальних танцях, як «Кравчик», «Шевчик», «Лісоруби» та «Ковалі». Різні рухи в цих танцях на території Рівненського Полісся передають тонкощі та спритність майстра-хореографа. Зустрічаються також гумористичні танці (наприклад, «Бички», «Хасак», «Козлик» тощо), що через народні танці Рівненського Полісся відображають поведінку тварин та птахів.

Ще у 1950 роках, у зв'язку із нароццуванням професійних та аматорських танцювальних колективів в Українській РСР, а згодом і в Україні та на території Рівненського Полісся, був створений більший репертуар народних танців, заснованих як на традиційній народній культурі, так і на нових хореографічних імпровізаціях. Танці віддзеркалюють історію (запорожці), колишній народний шлях (чумацькі радіщці), сучасне сільське життя (на кукурудзяному полі, колгоспна полька, колгоспне весілля, новорічна хурделиця) або сучасне індустріальне життя (шахтарський святковий).

Рівненське Полісся також представлено дитячими хореографічними колективами. Серед них: дитячий танцювальний ансамбль «Колорит» будинку культури с. Корнин, (керівник Наталія Снопик); дитячий танцювальний ансамбль «Стубелка» клубу с. Старожуків (під керівництвом Ірини Копель); дитячий танцювальний ансамбль «Джерельце» будинку культури с. Велика Омеляна (керівник Тамара Міськевич); зразковий ансамбль народного танцю «Краплина Полісся» Зорянської школи мистецтв (керівник Борис Бунь, хореограф Жанна Фаб'янчук); дитячий танцювальний ансамбль «Дивограй» будинку культури с. Вересневе (керівник Катерина Косюк).

Декілька років поспіль проводиться фестиваль «Танцює Полісся», в якому прийняли участь колективи з різних куточків Рівненської області. Назвемо серед них такі: ансамбль народного танцю «Душа»

Дубенського коледжу культури і мистецтв РДГУ (керівник Микола Яковенко); народний аматорський ансамбль народного танцю «Візерунок» палацу культури відкритого підприємства «Рівненська АЕС» м. Вараш (керівник Михайло Одарчук); народний аматорський ансамбль танцю «Криниченька» палацу культури та спорту «Хімік» приватного акціонерного товариства «РІВНЕАЗОТ» (керівник Віталій Волинець); зразковий ансамбль народного танцю «Сузір'я» будинку культури цементників м. Здолбунів (керівник Ніна Боярчук); народний аматорський ансамбль танцю «Веселка» Костопільського районного будинку культури (під керівництвом Людмили Озарчук); зразковий аматорський танцювальний колектив «Калинонька» КЗ «Дубенський районний будинок культури» Дубенської районної ради Рівненської області (керівник Надія Нездюр); ансамбль народного танцю «Візерунки» кафедри хореографії Рівненського державного гуманітарного університету (під керівництвом старшого викладача кафедри Володимира Гордєєва); зразковий ансамбль танцю «Калинонька» палацу культури та спорту «Хімік» (керівник Марія Ющик).

Дипломами та пам'ятними сувенірами згадані колективи нагороджені за розвиток і збагачення українських народних танцювальних традицій Рівненського Полісся. А також за участь у відкритому районному фестивалі «Танцює Полісся».

Дитячий ансамбль народного танцю «Вербонька» було створено в 1983 р., з 2000 року колектив носить почесне звання «зразковий», а в його концертний склад входять понад 140 дітей у віці від шести до 15 років. За час творчої діяльності ансамбль та його учасники зарекомендували себе на високому професійному рівні. Щоб відтворити точні зразки танцювальної творчості, керівник ансамблю проводить консультації з регіональними музикантами, фольклористами, істориками та музикознавцями. Для максимального розкриття і виразу експресії народного танцю в постановках широко використовується етнічна музика, акторська майстерність, драматургія і сценографія, народні костюми. Щодо останніх, зауважимо, що традиційний український костюм Рівненського Полісся завоював увагу і любов серед багатьох людей світу, роблячи його у наші дні популярним за межами традиційної концепції. Причинами такого ажіотажу і визнання є простота у формі, стрункий

силует, різноманітні символи та орнаменти, а також насичені кольори, особливо притаманні цього регіону — червоний і чорний.

Висновки. Традиційний український танець — один із найвідоміших вітчизняних культурних феноменів, що яскраво презентує український етнос на світовій арені розвитку народної творчості. Шанувальники народного мистецтва, частиною якого є й хореографія, не тільки розважаються, але й часто швидко розвиваються, вивчають історію та культуру краю завдяки народним танцям, а також завдячуючи вишуканим вишитим костюмам та супровідною народною музикою.

Сьогодні народний танець Рівненського Полісся переважно виконується як хореографічні сценічні вистави, репрезентації традиційних танців, які з невеликими регіональними відмінностями упродовж століть розвивалися у всіх куточках України. Танець, що походить із території Рівненського Полісся (регіону північно-західної України), дуже вплинув на білоруську та частково польську культуру та танці. Танець характеризується енергійними стрибками, ногами та анімованими рухами, що характерні для зазначених культур.

Танець, що походить від регіону Рівненського Полісся (болотистий низинний район північної України, південної частини Білорусі), характеризується високіпіднятими колінами, білим та червоним символами традиційного костюму. В дівчат атрибутом костюма як правило є вишитий фартух.

Західно-Поліський етнографічний регіон на північному заході Україна має порівняно добре збережену традиційну культуру через природно недоступні ліси та болота. Територія також унікальна, оскільки, як вважають багато вчених, вона становить собою оригінальну слов'янську батьківщину. Нові народні танці на теренах Рівненського Полісся виникають внаслідок впливу національних меншин та інших людей, які проживають в цьому районі, а також поширення міської культури і впливу ЗМІ на більш традиційні місцеві форми.

Внаслідок повторюваних мотивів українські народні танці Рівненського Полісся, як і в інших народів світу, виглядають як цілком злегка повторювані в поданні. Тим не менш, навіть якщо вони мають багато загальних елементів, вони залежать від регіону в хореографічному методі, лексичному змісті та динаміці.

Українські народні танці, у тому числі й на території Рівненського Полісся, на відміну від інших народів, зберігали свою віртуозність та оригінальність протягом тривалого періоду часу. Слід підкреслити, що жінка в українських народних танцях має гідну роль: вона танцює чарівно і поводить себе скромно; може іноді діяти кокетливо, але вона завжди висловлює свої почуття в стриманий спосіб. Естетичну красу і оригінальність українських народних танців підкріплюють барвисті народні костюми танцюристів та мелодійний музичний супровід.

Досліджуючи лексичні особливості хореографічної культури регіонів України, їх специфіку, характер та манеру виконання, отримуємо можливість й надалі відкривати розмаїття і багатогранність лексики українського народно-сценічного танцю. Однак у перспективі необхідно більшу увагу звертати на специфіку і відмінності танцювальних рухів народних танців саме Рівненського Полісся. На нашу думку це надбання стане потужним підґрунтям для примноження знань про хореографічну культуру України в цілому та Рівненського Полісся зокрема.

1. Василенко К. *Лексика українського народно-сценічного танцю*. Київ: ІПКРК, 1997. 282 с.
2. Верховинець В. *Теорія українського народного танцю*. Київ: Музична Україна, 2008. 150 с.
3. Воропай О. *Звичаї нашого народу*. Київ: Оберіг, 1993. 592 с.
4. Годовський В.М. *Танці Полісся*. Рівне, 2002. 114 с.
5. Гордєєв В. Формування регіональних танців українського Полісся та взаємовплив національних культур сусідніх держав. *Вісник Львів. ун-ту. Серія миство*. Львів, 2012. Вип. 11. С. 244—248.
6. Гуменюк А. *Народне хореографічне мистецтво України*. Київ, 1968. 85 с.
7. Давидюк В. *Вибрані лекції з українського фольклору*. Луцьк: Твердиня, 2010. 446 с.
8. Забута Т.В. Народна мелодія у музичному полотні сучасних хореографічних постановок (з творчого доробку ансамблю народної музики «Наспів» МБК). *Актуальні питання культурології: у 2-х т.* Рівне: РДГУ, 2008. Т. 2. Вип. 6. С. 40.
9. Ошуркевич О. *До джерел*. Луцьк: Волинська обл. друкарня, 2008. 351 с.
10. Степанюк В.І. Хореографічна культура Волині в контексті танцювального мистецтва України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2012. Вип. 18 (1). С. 78—82.
11. *Українські народні танці*. Режим доступу: <http://spadok.org.ua/folklor/ukrayinski-narodni-tantsi> (дата звернення: 17.06.2018).
12. Хромлива-Цур Л. *Українські народні звичаї в сучасному побуті*. Львів: Фенікс, 1990. 35 с.

REFERENCES

- Vasylenko, K. (1997). *Vocabulary of Ukrainian Folk Stage Dance*. Kyiv: IPKPK [in Ukrainian].
- Verkhovynets, V. (2008). *Theory of Ukrainian Folk Dance*. Kyiv: Musical Ukraine [in Ukrainian].
- Voropai, O. (1993). *The Customs of Our People*. Kyiv: Oberih [in Ukrainian].
- Hodovskyi, V.M. (2002). *Dances of the Polissia*. Rivne [in Ukrainian].
- Hordieiev, V. (2012). Formation of Regional Dances of Ukrainian Polissia and Mutual Influence of National Cultures of Neighbouring Countries. *Bulletin of the Lviv University. Series: Art.*, 11, 244—248 [in Ukrainian].
- Humeniuk, A. (1968). *Folk Choreographic Art of Ukraine*. Kyiv [in Ukrainian].
- Davydyiuk, V. (2010). *Selected Lectures on Ukrainian Folklore*. Lutsk: Tverdynia [in Ukrainian].
- Zabuta, T.V. (2008). Folk Melody in the Musical Canvas of Modern Choreographic Productions (from the creative work of the ensemble of folk music Naspiv of the City House of Culture). *Status and Prospects of the Development of the Spiritual Culture of the Personality in the Situation of the Deployment of Globalization Processes*, 6 (2), 40 [in Ukrainian].
- Oshurkevych, O. (2008). *To the Origins*. Lutsk: Volynska Drukarnia OJSC [in Ukrainian].
- Stepaniuk, V.I. (2012). Choreographic Culture of the Volyn in the Context of Dance Art of Ukraine. *Ukrainian culture: past, present, ways of development*, 18 (1), 78—82.
- Ukrainian Folk Dances*. Retrieved from: <http://spadok.org.ua/folklor/ukrayinski-narodni-tantsi> (Last accessed: 17.06.2018) [in Ukrainian].
- Khromlyva-Schur, L. (1990). *Ukrainian Folk Customs in Modern Life*. Lviv: Feniks [in Ukrainian].